

IX МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 9

3-4 грудня 2015 р.

м. Переяслав-Хмельницький

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»
3-4 грудня 2015 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2015

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ НЛП НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: НЛП ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК АКТИВНОГО СЛУХАННЯ

Постановка проблеми. Обов'язковим елементом сучасної освіти є орієнтація на вимоги ринку праці, посилення його зв'язку з практикою, наближення освіти до практичних потреб. Сьогодні завдання вищої школи полягає у забезпеченні майбутніх спеціалістів глибокими знаннями, можливістю розуміти іноземного партнера, підтримувати та вести бесіду, а також вміти висловити власну думку іноземною мовою. Тому застосування найбільш ефективних методів навчання набуває особливого значення у процесі підготовки майбутніх фахівців.

Основними завданнями статті є: аналіз наукових джерел, що складають методологічне підґрунтя НЛП; висвітлення базових принципів НЛП; визначення ролі та місця прийомів та методик НЛП в процесі розвитку навичок аудіювання; узагальнення принципів дії й методів НЛП та моделей роботи на заняттях з іноземної мови у немовному вузі.

Об'єктом дослідження є науково-методологічні засади НЛП як одного з ефективних методів навчання іноземних мов та застосування технік НЛП у процесі розвитку у студентів немовного вузу навичок активного слухання.

Виклад основного матеріалу. Нейролінгвістичне (грецьк. *νευρον* – нерв і лат. *lingua* – мова) програмування - це система опису структури суб'єктивного досвіду, що пояснює специфіку кодування набутої інформації. Як модель спілкування, яка ґрунтується на виявленні та використанні стандартів мислення, НЛП може слугувати ефективним засобом у процесі удосконалення людської особистості. Комплекс технік і принципів, на основі яких моделюються ефективні стратегії мислення й поведінки людини приймають розвитку навичок, необхідних для навчання, розуміння та аналізу будь-якої розумової діяльності.

У назві «нейролінгвістичне програмування» частина «нейро» вказує на те, що для опису реального досвіду людини необхідно знати та розуміти «мову мозку», тобто ті процеси, що відповідають за зберігання та передачу інформації; частина «лінгвістичне» акцентує увагу на ключовому значенні мови в процесі опису особливостей механізмів мислення та поведінки під час самої комунікації; а частина «програмування» – свідчить про системність розумових процесів та поведінки, можливість впливати на них, змінювати. «НЛП – это исследование того, как достигают мастерства и совершенства в любом выбранном деле; возможность проявлять свои лучшие качества как можно чаще; действенный и результативный подход к изменению личности; новейшая технология, направленная на достижение успеха» [1, с. 29].

Одним з центральних понять НЛП є «рапорт» – процес створення та підтримки атмосфери взаємної довіри шляхом взаємодії з партнером на підсвідомому рівні в результаті приєднання та ведення в процесі комунікації. Викладачу слід прикласти максимум зусиль для створення такої атмосфери під час заняття, при якій студенти почували б себе вільно, не боялись висловити власну думку, не боялись навіть помилитись. Інакше справжнього процесу комунікації на занятті викладачу створити не вдасться. «Как вы попадаете в замкнутый цикл коммуникации? Как вы можете учесть и оценить модель мира другого человека и одновременно сохранить собственную целостность? В образовании, терапии, консультировании, бизнесе, торговле и тренинге рапорт является существенным для установления той атмосферы доверия, конфиденциальности и участия, в которой люди могут взаимодействовать свободно» [4, с. 38].

Згідно теорії НЛП у кожної людини є свій основний канал сприйняття інформації, своя так звана «репрезентативна система» (зорова, слухова та кінестетична). Сприймаючи інформацію людина бачить образи, чує звуки і голоси, тобто створює «картинку», «намальовану відчуттями». Залежно від того, який канал сприйняття світу у людей є домінуючим, їх можна об'єднати в групи – психотипи. Люди, у яких домінує зоровий канал сприйняття – називаються візуалами, слуховий – аудіалами, чутливий – кінестетики. Згідно концепції НЛП, якщо сприйняття відбувається в образах, то домінуючою є візуальна система, якщо у звуках – домінує аудіальна система, якщо у відчуттях – то домінуючою є кінестетика. Вважається, що саме через провідний, домінуючий канал людині надходить основний потік інформації [2].

Проте репрезентація рідко знаходиться в межах свідомої уваги, зазвичай інформація обробляється на підсвідомому рівні. Під час виконання будь-якого завдання у людини одночасно активізуються репрезентативні системи, які перетворюють це заняття в сукупність звуків, картинок та інших відчуттів. Спосіб організації репрезентативних систем і взаємозв'язки всередині них впливають на поведінку самої людини, її здатність засвоювати нову інформацію. Застосування техніки НЛП полягає у тому, щоб замінити «невідповідну», малоефективну частину системи більш ефективною, позитивною, творчою.

Одним із ключових завдань викладача на початковому етапі навчання є визначення до якої групи сприйняття інформації належить студент. Існує декілька способів: за напрямом руху очей, позою, ритмом дихання, тональністю голосу та за використанням певних слів, пов'язаних зі сприйняттям. Студенти, у яких домінує зоровий канал краще сприймають новий матеріал, якщо він написаний в книжці, на дошці. Візуали краще справляються з письмовими завданнями і контрольними роботами, пишуть краще, швидше опановують правила правопису та роблять менше орфографічних помилок. Люди, у яких домінуючим є слуховий канал

сприйняття краще сприймають інформацію на слух, з більшим бажанням слухають лекції, інтерв'ю. Студенти з добре розвиненим кінестетичним домінантним каналом краще засвоюють іншомовний матеріал, якщо можуть використати його у рольовій грі, у грі зі словами, написаними на картках. Тому перед викладачем стоїть наступне завдання – підбір інформації та застосування таких методів навчання, які б сприяли ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Викладач має так би мовити «налаштуватися» на студента, працювати з ним, враховуючи особливості його домінуючої репрезентативної системи. Звичайно, можна і не зосереджуватися на одній системі, а працювати одночасно з усіма репрезентативними системами, як і рекомендують спеціалісти НЛП, оскільки більшість людей здатна сприймати інформацію, отриману з різних каналів. До того ж навчання іноземній мові у вузі здійснюється у групах, де можуть навчатися студенти з різними репрезентативними системами.

У процесі навчання іноземній мові найкращим методом вважається робота з текстом, оскільки в тексті є мовні елементи, що відносяться до всіх каналів сприйняття. Якщо навантаження тексту на домінантний канал сприйняття слабе, то студент, у якого цей канал є основним, гірше сприймає зміст даного тексту. Звісно, він розуміє всі слова в тексті, але співвіднести те, про що йде мова в тексті зі своїм власним досвідом студенту важко.

Важливе місце процесі навчання іноземній мові займає аудіювання. Викладачу слід приділяти велику увагу розвитку та удосконаленню навичок активного слухання, адже вміння сприймати інформацію на слух - це важлива складова процесу комунікації. Тут мають враховуватися не тільки відмінності фонетичного складу іноземної мови, особливості побудови речень та вживання лексики, але й уміння слухати, бути уважним, запам'ятовувати почуту інформацію.

Активне слухання – це процес під час якого слухач приділяє максимум зусиль для розуміння почутої інформації, звертає особливу увагу на ключові відмінності рідної та іноземної мов. Навчити студентів уникати непорозумінь, що можуть виникнути у процесі слухання, розвинути навички активного слухання і є основним завданням викладача.

Підготовка слухачів до активного слухання відіграє важливу роль у процесі навчання аудіюванню. В першу чергу викладачу слід звернути увагу на відмінності у вимові звуків, що можуть призвести до невірної розуміння прослуханої інформації. Наведемо декілька прикладів. Тривалість звучання деяких звуків англійської мови істотно впливає на значення слів (*ship – sheep, live – leave, hit – heat*). Невміння розрізнити звуки чи зосередитись може призвести не тільки до неправильного розуміння, але і до виникнення казусних ситуацій. *Приїхав до країни не на кораблі (ship), а на вівці (sheep)*.

У ході підготовки до заняття перед викладачем постає наступне важливе завдання – привернути увагу студента. І тут надзвичайно важливо розуміти не тільки різновиди та властивості уваги, але й сам механізм відбору інформації.

Загальновідомо, що увага – це спрямованість психічної діяльності людини та її зосередженість у певний момент на об'єкти або явища, які мають для неї певне значення при одночасному абстрагуванні від інших, в результаті чого вони відображаються повніше, чіткіше, глибше, ніж інші. Істотну роль відіграють також потреби та інтереси людей, їхнє ставлення до того, що на них впливає. Об'єктом мимовільної уваги легко стає все, що пов'язане із задоволенням або незадоволенням потреб людини. Тому викладачу важливо визначити коло питань, що цікавлять студентів. Сьогодні широкий доступ до інтернет ресурсів дає можливість викладачу підходити до процесу власної підготовки творчо.

Використання на заняттях з іноземної мови навчальних матеріалів серії *BBC Learning English Words in the News* дає змогу не тільки отримати інформацію про цікаві та важливі події, але й сприяє розвитку навичок аудіювання. Викладач має змогу вибору навчального матеріалу відповідно до теми заняття, рівня підготовки групи та складності самого завдання. Можливість прослуховування тексту з зоровою опорою (*Watch the report again with the complete text*) сприяє розвитку навичок активного слухання, читання та запам'ятовування інформації.

Проте у процесі навчання не завжди виходить все так, як планується. Інколи інформація, яку з захватом сприймала одна група студентів зовсім не цікавить іншу групи. Якщо дії викладача не приводять до очікуваного результату, викладачу слід змінювати свою поведінку до тих пір, поки поставленої мети не буде досягнуто [3, с. 8–21].

Висновки. Досягти високих результатів у вивченні іноземної мови може будь-яка людина. Ресурси для саморозвитку та вирішення поставлених задач є у всіх. Завдання викладача - допомогти знайти доступ до цих ресурсів, підтримати студентів, налаштувати на позитив, створити умови для кращого сприйняття та запам'ятовування навчального матеріалу. Викладач повинен зуміти використати методи та техніки, що якнайкраще підходять тим студентам, з якими він працює. Це дасть змогу удосконалити процес навчання, полегшити його, зробити більш ефективним. Розроблена викладачем система спеціальних прийомів та застосування технік НЛП, спрямованих на вдосконалення здібностей студентів, необхідних для успішного виконання поставлених перед ними завдань, сприятиме не тільки кращому засвоєнню програмового матеріалу, але й матиме вплив на весь процес навчання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреас С., Фолкнер Ч. и др. НЛП. Новые технологии успеха. – М. 2001.
2. Беянин В. П. Основы психолнгвистической діагностики : модели мира в литературе / В. П. Беянин. – М. : Тривола, 2000. – 248 с.
3. Дилтс Р. Нейро-лингвистическое программирование. – В кн.: Технологии программирования судьбы (Теория и практика НЛП): Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко. – Минск. Харвест; М., АСТ, 2001.
4. О'Коннор Дж., Сеймор Дж. Введение в нейролингвистическое программирование. – Челябинск. 1997. (Прислано з проекту Psychology Online Russia www.psycho.all.ru)